

ADANALI ÂŞIKLARIN MEKTUP ŞİİRLERİ*

Dr. Doğan KAYA

Sılaya ve dostlara haber iletmenin bir yolu da bilindiği gibi mektuptur. Teknolojinin dünyayı küçülttüğü bugünle, geçmişini mukayese edersek kültürümüz için mektubun ne derece önem taşıdığı daha iyi ortaya çıkar. Haftalar, aylar süren haberleşme sırasında mektupla kişinin gönlünde uyanan heyecanların hazzı artık günümüz insanı için, hep tatlı hatıralar olarak kalacaktır.

Mektuplar -bilhassa asker mektupları- sosyal psikoloji açısından kültürümüzün önemli bir cephesini yansıtır. Sevdiklerinden ayrı kalan insanların ruh halini, sılaya ait meraklarını, çaresizliklerini, gelecekle ilgili arzu ve düşüncelerini yansıttıkları mektuplar Türk insanının karakteristik vasıflarını ortaya koymasından önemlidir.

Diğer taraftan yazar ve şairlerin birbirine yazdıkları fikir ağırlıklı, samimi ve belirli bir üslupla yazdıkları edebî mektuplar ise, ilerleyen zaman içerisinde tarihi nitelik arz ederler. Edebiyatımızda bu tarzda yazılmış bir hayli mektup örneği mevcuttur.

Mektup şeklinin bir başka örneğini de âşıklar ortaya koymuşlardır. Âşıklık geleneği içinde, âşığın ayrı kaldığı sevdiklerine haber göndermesi sıkça işlenen konulardandır. Âşık, sıla özlemiyle yanan yüreğini soğutmak için;

“Turnam gider isen dostun köyüne”

yahut;

“Uçun turnam uçun doğduğum yere”

tarzındaki ifadelerle duygularını uçan turnaya açar, sözde onunla sılasına mesaj iletir.

Turna ile sılaya haber gönderme bugün yerini mektup şiirlere bırakmıştır. Âşık Edebiyatı alanında değerlendirmeye tabi tutacağımız pek çok sayıda mektup şiir örneği bulunmakta ve bakir konu olarak başlı başına bir çalışmayı beklemektedir. Nitekim biz, üniversitede bir

* Yayımlandığı yer: *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul, 2000, s. 315-340.

öğrencimize bu konuda bir lisans tezi hazırlattık.¹ Mektup Şiirler adlı bu tezde Sivaslı âşıklardan Kul Gazi ile İsmetî'nin âşık dostlarından gelen şiirlerle, bu âşıkların onlara gönderdikleri şiirler yer almaktadır. Dileriz bu gibi çalışmalar devam ettirilir.

Mektup şiirlerde âşıklar birbirlerinin hatırlarını sorup, saygı ve sevgilerini ilettikten sonra özel durumlarını dile getirmektedirler. Bu, genellikle mutsuzluk, hastalık, sıkıntı hülasa çekilen sıkıntılar, değeri binmeme ve arzular şeklinde kendisini gösterir ki, bu husus, âşıkların ruh hallerini ve yaşantılarının ayrıntılarını ihtiva etmeleri bakımından sonraki yıllarda araştırmacılara birinci derecede kaynak olabilecek niteliktedir.

Mektup şiirlerin bir başka özelliği de tıpkı âşık karşılaşmalarında olduğu gibi birbirlerini siygaya çekme hüviyetini arz etmesidir. Âşıklar teknik ve bilgi yönünden birbirine üstünlük sağlamak için diğer âşığa / âşıklara meydan okur. Bunu bizzat ilgili âşığa mektup göndermek suretiyle yapabildiği gibi, şiirini bir gazetede yayımlamak suretiyle de yapabilir. Nitekim 1985 yılında İstanbul'da yaşamakta olan 1931 doğumlu Burdurlu Âşık Enis, Sivaslı âşıklara meydan okumuş, buna tahammül edemeyen âşıklar, aylarca Sivas Hakikat Gazetesinde verdikleri cevaplarla, onu zor durumlara sokmuşlardır.

Biz bu bildirimizde Adana'daki bütün âşıkların mektup şiirlerini değerlendirecek değiliz. Zira bu, başlı başına bir çalışmayı gerektirecek hacimdedir. Sözcüleri, Muzaffer Çağlayan'la Ayşe Çağlayan'ın birlikte yayımladıkları Çağlayan Âşıklar² adlı kitapta dahi yekûn teşkil edecek sayıda mektup şiir bulunmaktadır. Bildirimizde, Adanalı âşıklardan bazılarının mektup şiirlerine ve bu şiirlerdeki özelliklere dikkati çekeceğiz.

Gazetede şiir yayımlayarak âşıkları imtihan etme hadisesinin bir başka örneği de Kadirli'de cereyan etmiştir. 1978'de Kadirli'de yayımlanan Serhat Gazetesinde Âşık Muzaffer Çağlayan³, bütün

1. Özlem TONCA, **Mektup Şiirler**, Sivas, 1997 (Basılmamış Lisans Tezi).

2. Muzaffer Çağlayan - Ayşe Çağlayan, **Çağlayan Âşıklar**, Kadirli, Tarihsiz, 196 s.

3. **Muzaffer Çağlayan**, 1927'de Kadirli'nin Dikirli (Harkaçtı) köyünde doğmuştur. Babası Kadirli Eski Müftüsü Ai Efendi'dir. İlkokulu bitirdikten sonra okumamış, ancak

âşıklara hitaben on dokuz dörtlükten, oluşan dini-tasavvufi bir yayımlar ve cevap verecek âşıkların sorduğu soruları bilmelerini ister. Çağlayan'a beş âşık (Mustafa Özbahar, Duran Şihlioğlu, Osman Fidanî, Ayşe Çağlayan ve Osman Feymanî) cevap verir. Âşıkların birbirlerinden haberi olmadan gönderdikleri şiirler de on dokuzar dörtlüktür. On dokuz bilindiği gibi Besmele'deki harf sayısıdır. İşin ilginç yanı, mektuba beş şairin cevap vermesi ve şiirlerinin on dokuz dörtlük olmasıdır. Muzaffer Çağlayan'ın şiirlerindeki dörtlük sayısını bunlara katarsak 114 rakamını buluruz ki bu da Kur'an'daki sure sayısına tekabül eder.

Muzaffer Çağlayan'ın şiiri yukarıda da işaret ettiğimiz gibi on bir hecelidir. "*Âdem neden ekmele oldu bildin mi*" şeklinde tek ayakla söylenmiştir. Sadece beşinci dörtlükte "*Ona şefkat kimden oldu bildin mi*" diyerek kısmen ayaktan çıkmıştır.

Çağlayan, âşıklara gönderdiği şiirde önce, Allah'ın tekvin sıfatıyla kâinatı yoktan var ettiğinden, kendi varlığından kudret bahsettiğinden, topraktan insan yarattığından, sevap ve günahı emrettiğinden söz açar daha sonra, âdemin (insanın) en güzel derecede nasıl olgunlaştığını sorar. Bu arada Nuh tufanından, İbrahim'le ateşe atıldığından, İsmail, İshak, Yakup ve Zekeriya'nın başka sıfatta görüldüğünden, Yusuf'un kuyuya sonra zindana atıldığından ve nihayet melik oluşundan, elindeki hikmetli asasıyla gözleri ama olan Şuayb'ın yanında çobanlık yapan Musa'dan, demiri hamur gibi yoğuran Davut'tan, her dili bilen Süleyman'dan söz açar. Bilgi ve soru karışımı bir üslupla vücuda getirdiği şiirinde diğer âşıklara şu soruları yöneltir:

1. Melekler kim için sücut eyledi?
2. Nurdan kalem ilk satıra ne yazdı?
3. İkinci satırda ne yazılıydı?
4. Bu yazıyı hangi levh üzre kazdı?

okul dışından ortaokul ve öğretmen okulunu bitirerek öğretmenlik yapmıştır. 1982'de emekli olmuştur. Şiire küçük yaşlarda başlayan Muzaffer, pek çok âşık gibi mahlas olarak, soyadını kullanmıştır. Sazı ve irticali vardır. Pek çok yarışmaya katılmış, ödüller almıştır. Eşi âşık Ayşe Çağlayan'la birlikte Kadırlı'da yayımladıkları Çağlayan Âşıklar adlı bir de kitabı vardır.

5. Âdem'le Havva cennetten kovulup iki yüz yıl ayrı kalınca, onlara kim şefkat etmiştir?

6. Âdem'den, İdris'ten görünen ve onun dergâhında sürünen kimdi?

7. Ayrı kisve bürünenin aslı kimdi?

8. Yusuf Peygamber'e kırk yıl sonra kim rüya sordu?

9. Davud'a hikmetullah veren kimdir?

10. Allah, niçin İsa'yı göklere çıkardı?

11. Mehdi hakkında bildiğiniz nedir; fahr-ı kâinat ona ne buyurmuştur?

12. İlk yaratık neydi?

Şiire **Mustafa Özbahar**, **Duran Şihlioğlu**, **Osman Fidanî**, **Ayşe Çağlayan** ve **Osman Feymanî** cevap vermişlerdir. Şiirlerin teknik özellikleri ve muhtevaları şu şekildedir:

Mustafa Özbahar⁴, şiirini divanla (7+7 +14) vücuda getirmiştir. Şiir "... *hal var*" dönerayağı ile söylenmiştir.

Özbahar, şiirine Hazret-i Âdem'in topraktan yaratılışını anlatarak başlar, sonra sırasıyla şu hususlara yer verir:

1. Allah, yarattığı insanda tecelli etti.

2. Bütün melekler ona secde kıldı.

3. Allah, levh-i kalemi yarattı.

4. İlk olarak -Kur'an'da da belirtildiği gibi- "Besmele" ve "Lâilâheillallah Muhammed Resulullah" yazıldı.

4. **Mustafa Özbahar**, 1932'de Kadırlı'nın Köseli köyünde doğmuştur. Ailesi aslen Kozan'ın Salmanlı köyündendir. Babası Süleyman da âşıktır ve şiirlerinde *Kul Süleyman* mahlasını kullanmıştır. On dört yaşında şiire başlayan Mustafa da şiirlerinde önceleri Kul Mustafa diye tapşırılmış, sonra bunu *Özbahar*'a çevirmiştir. Mütevazı ve gönül adamı olan Özbahar'ın şiirlerinin çoğunluğu dini ve ahlaki konuludur. İnsan ve tabiat sevgisini ön planda tutmuş, zaman zaman toplumu iğneleyici sözleriyle ikaz etmekten geri kalmamıştır.

5. Yasak meyveden yemesi üzerine cennetten çıkarılan ve Hazret-i Muhammed'in ruhunu taşıyan Âdem, iki yüz yıl Havva'dan ayrı kalır.

6. Âdem'in alnındaki nur, diğer peygamberleri dolaşarak Hazret-i Muhammed'e ulaşır.

7. Kâinat Hazret-i Muhammed'in aşkına yaratılmıştır.

8. İnsan nefesine tabidir; kimisi onu isteklerinden engelleyemez. Nefsini engelleyen cihat ehlidir.

9. *Kutsal nur* Şit, İdris, İbrahim, Nuh (Yaptığı gemiden bahsedilir.), İsmail, İshak, Yakup, Yusuf, Musa (Tur-ı Sina ve asası konu edilir.), Şuayb (Âmâ oluşundan söz edilir.), Süleyman (Beytül-Mukaddes'i yaptığı ve bitimine kırk gün kala vefat ettiği anlatılır.), Davut (Demiri ezmesi anlatılır.) ve İsa (Hazret-i Muhammed'e ümmet olmak için yalvarmaları karşılığı Hakk'ın onu göklere çıkardığı inancı dile getirilir.) gibi peygamberleri dolaşır, nihayet Hazret-i Muhammed'de son bulur.

Şihlioğlu'nun⁵ şiirinde üç değişik ayak vardır. Bunlar "... özünde ondan ekmeldir" (1-7. dörtlükler), "... göle dönüştü"(8-14), "olmamız gerek" (15-19) Şiir 11 hecelidir.

Şihlioğlu, diğer âşıklarda olduğu gibi, konuya Âdem'in yaratılışı ile başlamış ve sıra ile şu hususlara yer vermiştir:

1. Melekler kendisine secde ettiği Âdem, topraktan yaratılmış, yasak meyve yüzünden Havva ile birlikte cennetten kovulmuştur.

2. İlk olarak levh-i mahfuz var olmuştur.

3. Kalem önce Bismillah sonra Resulullah'ın adını yazmıştır.

4. Hz. Muhammed, her ne kadar insansa da aslı nurdur. Âdem, İdris, İbrahim, İsmail velhasıl bütün peygamberlerde çile, sabır ve

⁵. Soyadını mahlas olarak kullanan **Duran Şihlioğlu** 1933'te Ceyhan'ın Gümürdülü köyünde doğmuştur. Dedeleri, Cumhuriyet ilan edilmeden evvel buraya Manisa'dan gelmiştir. Mehmet ve Döndü'nün oğludur. Okuma-yazmayı kendi kendine öğrenmiştir. Geçimini çiftçilikle sürdürmektedir. Üçü kız dokuz çocuğu vardır. saz çalabilen, ustası ve çırağı olmayan Şihlioğlu âşıklığa çocukluk yaşlarında başlamıştır. Şiirlerinin konusu genellikle, aşk, tabiat ve dindir.

mücadele şeklinde temsil edilmiştir. İsmail İshak'ın yüzü nurludur, Şuayb amadır. Diğer peygamberlere gelince; Nuh gemi yapıp deryada yüzdürmüştü; İbrahim, Nemrut'un ateşinde yanmamış; Zekeriya, ağaç kovuğunda hızarla biçilmiş; kardeşleri tarafından kuyuya atılan Yusuf, Mısır'a sultan olmuş, Yakub'un akıttığı gözyaşlarıyla ve gösterdiği sabırla Yusuf'una kavuşmuş; Asasıyla mucize gösteren Musa koyun çobanlığı yapmış; Davut yumruğuyla demir ezip onunla türlü aletler yapmış; Süleyman, her mahlûkun dili ile konuşmuş; İsa, Hak izni ile göğe çekilmiştir. Bütün bunlar Muhammed'in hürmeti için vuku bulmuştur.

Muzaffer Çağlayan'ın sorularına cevap veren bir başka Adanalı âşık da **Fidanî**'dir.⁶ Fidanî de şiirini on birli heceyle söylemiştir. Bu şiir de diğerleri gibi dönerayaklıdır. Şiirin ayığı "... *olmuştur hocam*" dır.

Fidanî konuyu şu ana noktalarıyla değerlendirmiştir

1. Herşeyi yaratan, Allah külli şeye kadirdir.
2. Allah önce levh-i mahfuzu yaratmıştır.
3. Allah, Âdem'i topraktan yaratıp, her canlıya öleceğini söylemiştir.
4. Levh-i kalem ilk önce Besmele'yi ikincisinde de Muhammed'in adını yazmıştır.
5. Yasaklı meyveden yediği için cennetten kovulan ve Allah'tan af dileyen Âdem'e Hz. Muhammed şefaata etmiştir.

⁶. Asıl adı Osman Özfidan olan **Fidanî**, 1935'te İmamoglu'nun Saygeçit köyünde doğmuştur. Dedesi Feki'nin Çardak köyünden Farsak Ali'dir. Musa ve Ayşe'nin oğludur. İlkokulu köyünde, liseyi hariçten Kozan Lisesinden bitirmiştir. On, on bir yaşlarında köyünde, köy imamından Arapça ve dini dersler almıştır. 1950'da halasının kızıyla evlenmiş, 1955-57 yıllarında askerlik vazifesini (Mamak, Sarıkamış) yerine getirmiştir. Fidanî'nin dördü kız olmak üzere dokuz çocuğu vardır.

Karacaoğlan, Sürmelibey ve Dadaloğlu'nun şiirleriyle büyüyen Fidanî, ilk şiirlerini on yaşındayken söylemeye başlamıştır. Gördüğü haksızlıklar ve dışlanmalar şiir vadisinde ilerlemesinde önemli rol oynamıştır. Âşık arkadaşlarının da etkisiyle soyadını mahlas olarak almıştır. Ustası ve çırağı olmayan, saz çalamayan fakat irtical yapabilen Fidanî, birçok âşıkla karşılaşmış, katıldığı yarışmalarda pek çok ödüller almıştır. Hemen her konuda şiiri vardır.

6. İnsan görünen fakat aslı nur olan Cebrail'in hayran olduğu Hz. Muhammed, her peygamber de farklı şekillerde tecelli etmiştir.

7. Nemrut'un ateşe attığı İbrahim'i ateş yakmamış, gülistan olmuş, Mısır'da Züleyha'nın çaldığı kara yüzünden zindana atılan Yusuf, sahîh rüya tabirleri yapmıştır; Şuayb'ın gözü amadır; Davut, mucize gösterip elinde demiri ezmiştir; Süleyman her dili bilirdi; Allah, İsa'yı göğe kaldırmıştır; kıyamete yakın Mehdi zuhur edecektir.

Eşi Muzaffer Çağlayan'ın şiirini cevapsız bırakmayan **Ayşe Çağlayan**⁷ şiirinde önceleri "*Âdem ekmele oldu var anla böyle*" tek ayağını kullanmış, sonra "...kılındı, ...oluptur, ...soruptur" şeklinde üç değişik döner ayak kullanmıştır. Şiir on bir hecelidir.

Ayşe Çağlayan, Muzaffer Çağlayan'ın sorularına cevap verdikten sonra diğer peygamberlerin hayatlarında, mücadelelerinde ve mucizelerinde Hazret-i Muhammed'in ruhunun var olduğuna işaret eder.

1. Melekler, Âdem'e secde etti.
2. Nurdan kalem, ilk satıra "*Kâinatın rabbi Allah*" yazdı.
3. İkinci satıra Ahmet yazıldı.
4. Cennetten kovulan Âdem'e, Muhammed Mustafa (SAV) şefaati etti.
5. Âdem'den, İdris'ten, Muhammed Mustafa'nın nişanesi görüldü.
6. Allah ona çok garip sır verdi, kadri yüce idi ve mümtaz kılındı.
7. Nuh'un gemisini yaptıran, İbrahim'le ateşe giren, İsmail ve İshak'ın dilinde kelâm olan, Yakupla çile çeken, Zekeriya ile bıçkıda biçilen, Yusuf'la kuyuya giren, rüyasında gördüğü gibi kırk yıl çile çekip

⁷. **Ayşe Çağlayan**, Âşık Muzaffer Çağlayan'ın eşidir. 1939'da Kadirli'nin Dikirli köyünde doğmuştur. Hoca adıyla tanınan Ömer Güngören'in kızıdır. İlkokul mezunu ve üç çocuk sahibidir. Yedi yaşında şiire başlayan Ayşe' irticali kuvvetlidir. Yurdun çeşitli yörelerinde yapılan şenlik ve törenlere katılmış, ödüller almıştır. Şiirlerinde Ayşe, Ayşe Çağlayan, çağlayan mahlasını kullanmaktadır. Ustası Hazım Demirci'dir. Kendisinin çırağı da Fatih Kahraman'dır.

melikliğe yükselen, Şuayb'la âmâ olan, Musa'yla çobanlık yapıp asasıyla mucizeler gösteren, Davut'la demirler eriten, Süleyman'la cinlere Kudüs tapınağını yaptıran; Neml Suresinde vasıfları anlatılan, aşkına kâinatın yaratıldığı Hazret-i Muhammed'in ruhudur. Muhammed, alemin sertacıdır, doğunca kötülükler silinmiştir. O, ezelden ebede şefi kılınmıştır.

Feymanî'nin⁸ cevabı da Özbahar gibi Divanla olmuştur. Şiir, 8-7=15 hecelidir ve "... *günden haber sor bize*" döner ayaklıdır. Şiirin bir özelliği de **zincirleme divan** olmasıdır.

Feymanî'nin konuya yaklaşımı ise şu şekildedir:

1. Allah, kâinatı "kün" emriyle var etti.
2. Bezm-i eleste âlemi nurla aydınlattı.
3. Habib-i kibriya, Ahmed ü Muhtar olan Peygamberimiz âlemin nurudur.
4. Âdem'i ve Havva'yı yarattı.
5. İnsan ebedî âlemden, fani âleme geldi.
6. İnsan fani âlemde, ebedî âlemdeki yerini hazırlar ve orada, bu âlemde yaptığı kalıba girer.
7. İnsanın niçin yaratıldığı ve ruhun bedende yer alması bir sırdır. Gerçek insan bu sırları idrak ederek yaşar.
8. Yaratıldıklarını idrak edemeyen şeytan ve cin varlıkları ibret içindir.

8. **Feymanî'nin** asıl adı Osman Taşkaya'dır. 1942'de Kadirli'nin Azaplı köyünde doğmuştur. Van'ın Engelur köyü Hallac aşiretinden olan babası Mehmet, 1914'te köyünden ayrılıp uzun meşakkatlerle Kadirli'ye gelir. Annesi Pınarbaşı'nın Potuklu köyünde yaşayan Avşarlardan Hüsnüye'dir. İlkokulu köyünde okuyan Osman tahsilini ilerletmemiş, 1962'de askere gitmiş (Burhaniye-Balıkesir), 1964'te terhis olmuştur (Malkara). Köyünde çobanlık ve çiftçilik yapan Osman, 1968'de Âşık Hazım Demirci'nin kızı Fatma Hanımla evlenmiştir. Eşi Fatma Hanım da âşık olup, şiirlerinde kendi adını kullanmaktadır. Biri kız dört çocuk sahibidir.

Şiir yazmaya 8-9 yaşlarında başlayan Osman, önceleri Çoban Osman, Çoban mahlasını kullanmıştır. Rüyasında kendisine bir pirin "Feymanî" diye hitap etmesinden sonra bu mahlası tercih etmiştir. sazı ve irticali olan Feymanî, sanat ve kişilik yönünden bugün, Türkiye'nin en seçkin âşıklarından biridir.

9. İnsan, Yaradan'ın huzuruna alını ak çıkabilmesi için, kini ve fitneliği bırakmalı, nefesine tabi olmamalıdır.

10. Gerçek âşık belâ mülkünü özleyerek ruhunu ve tenini öldürür, halden hale girer.

.....

Muzaffer Çağlayan'ın sorularına bu şekilde karşılık veren âşıkların, konuya yaklaşımları şöyledir:

*Allah, "kün" emriyle kâinatı yarattı. (Feymanî)

*Bezm-i eleste âlemi nurla aydınlattı. (Feymanî)

*Peygamberimiz, ezelde âlemin nuru olarak yaratılmıştır. (Feymanî)

*Allah, yarattığı insanda tecelli etti. (Özbahar)

*Kâinat Hazret-i Muhammed'in aşkına yaratılmıştır. (Özbahar)

*Allah, önce levh-i kalemi / levh-i mahfuzu yarattı. (Özbahar, Şihlioğlu, Fidanî)

*Levh-i kalem, önce Bismillah sonra Resullullah'ın adını yazmıştır. (Özbahar, Şihlioğlu); Fidanî, Levh-i kalem önce "Kâinatın rabbi Allah", sonra Ahmed adını yazdı (Ayşe Çağlayan)

*Allah, topraktan Âdem yaratmıştır. (Özbahar, Şihlioğlu, Fidanî, Ayşe çağlayan, Feymanî)

*Âdem'e bütün melekler secde etmiştir. (Özbahar, Şihlioğlu, Ayşe Çağlayan)

*Âdem, yasak meyve yüzünden Havva ile birlikte cennetten kovuldu, böylelikle insan ebedî âlemden fani âleme gelmiştir. (Özbahar, Feymanî)

*Âdem yeryüzünde iki yüz yıl Havva'dan ayrı kalmıştır. (Özbahar)

*Allah'tan af dileyen Âdem'e Hz. Muhammed şefaet etmiştir. (Fidanî, Ayşe Çağlayan)

*Âdem'in alnındaki nur, muhtelif peygamberlerde nişane taşıyarak Hazret-i Muhammed'e ulaşır. (Özbahar, Şihlioğlu, Fidanî, Ayşe Çağlayan)

*Kutsal nur peygamberleri dolaşırken bu arada onların başından türlü olaylar geçer. Hz. Muhammed, bütün peygamberlerde çile, sabır ve mücadele şeklinde temsil edilmiştir.

Şit : (Özbahar: Sadece ismi geçer.)

İdris : (Özbahar, Şihlioğlu: Sadece ismi geçer.),

Nuh : (Özbahar, Şihlioğlu, Ayşe Çağlayan: Yaptığı gemiden bahsedilir.)

İbrahim : (Özbahar: Sadece ismi geçer.), (Şihlioğlu, Fidanî, Ayşe Çağlayan: Nemrut'un ateşinde yanmamıştır.)

İsmail : (Özbahar, Ayşe Çağlayan: Sadece ismi geçer.), (Şihlioğlu: Yüzü nurludur.)

İshak : (Özbahar, Ayşe Çağlayan: Sadece ismi geçer.), (Şihlioğlu: Yüzü nurludur.)

Yakup : (Özbahar), (Şihlioğlu: Akıttığı gözyaşlarıyla ve gösterdiği sabırla Yusuf'una kavuşmuştur.), (Ayşe Çağlayan: Yusuf'u için çile çekmiştir.)

Yusuf : (Özbahar), (Şihlioğlu, Ayşe Çağlayan: Kardeşleri tarafından kuyuya atılmış, Mısır'a sultan olmuştur.), (Fidanî: Mısır'da Züleyha'nın çaldığı kara yüzünden zindana atılmış orada, sahih rüya tabirleri yapmıştır.)

Musa : (Özbahar: Tur-ı Sina ve asası konu edilir.), (Şihlioğlu, Ayşe Çağlayan: Asasıyla mucize göstermiş, koyun çobanlığı yapmıştır.)

Şuayb : (Özbahar, Şihlioğlu, Fidanî, Ayşe Çağlayan: Âmâ oluşundan söz edilir.),

Davut : (Özbahar, Ayşe Çağlayan: Demiri ezmesi anlatılır.), (Şihlioğlu, Fidanî : Demir ezip onunla türlü aletler yapmıştır.)

Süleyman : (Özbahar: Beytü'l-Mukaddes'i yaptığı ve bitimine kırk gün kala vefat ettiği anlatılır.), (Fidanî: Her dili bilirdi.), (Ayşe Çağlayan: Cinlere Kudüs'teki tapınağı yaptırmıştır.)

Zekeriya : (Şihlioğlu, Ayşe Çağlayan: Ağaç kovuğunda hızarla biçilmiştir.)

İsa : (Özbahar: Hazret-i Muhammed'e ümmet olmak için yalvarmaları karşılığı Hakk'ın onu göklere çıkardığı inancı dile getirilir.), (Şihlioğlu, Fidanî: Hak izni ile göğe çekilmiştir.)

Peygamberlerin bütün bu çileleri ve gösterdikleri mucizeleri, aşkına kâinatın yaratıldığı Hazret-i Muhammed'in ruhu için yerine getirmişlerdir. Muhammed, âlemin sertacıdır, doğunca kötülükler silinmiştir. O, ezelden ebede şefi kılınmıştır.

Ele alınan peygamberler içinde en fazla Nuh, İbrahim, Yakup, Yusuf, Musa, Şuayb, Davut, Süleyman, İsa gelir ve hemen hemen aynı özellikleriyle yâd edilmişlerdir.

Feymanî, konuya kısmen diğer âşıklardan farklı yaklaşmıştır.

Feymanî, devir nazariyesinden hareket ederek, kâinattaki her şeyin Allah ve Allah'tan olduğunun farkındadır. Var olmak; nefsi köreltmek, dünyaya ait nesnelere el çekmek, ruhu zenginleştirmek ve olgunlaşmak içindir. Gerçek âşıklar, ezeli ve ebedin ne olduğunu bilen ve bu aşkla yaşayan kişilerdir.

Sonuç:

Mektup şiirleri ve Adanalı âşıkların dini ve tasavvufi tarzda ortaya koydukları örnekleri değerlendirmeye çalıştığımız bu çalışma bizleri şu sonuca götürmüştür.

1. Âşık Edebiyatında zaman zaman karşımıza çıkan mektup şiirler, âşıkların içinde buldukları ruh hallerini, arzularını, düşüncelerini, kültür seviyelerini, özel durumlarını yansıtmaları bakımından edebiyat araştırmacıları için önemli kaynak niteliğindedir.

2. Âşıklar, nasıl ki, toplum karşısında birbirlerini siyaya çekiyorlarsa, bunu bir bakıma mektup şiirleriyle de yerine getirmektedirler. Bilhassa 30-40 içerisinde daha sık karşımıza çıkan bu uygulamalarda, konu birliğine sadık kalmakla beraber, cevap veren âşığın aynı ayakla karşılık vermesi şart değildir.

3. Mektup şiirlerin âşık karşılaşmalarındaki örneklerden bir başka farkı da; âşığın sözlerine ve sorularına daha geniş zaman

içerisinde cevap verdiği için, teknik ve anlam yönünden daha başarılı olmalarıdır.

4. Adanalı âşıkların dini ve tasavvufi konulu mektup şiirleri örneğinde de görüleceği üzere, günümüzde âşığın beslendiği kültür kaynaklarının başında hâlâ dini konuların ağırlıkta olması dikkat çekicidir. Âşıklar, geçmişe ait dini ve tarihi olayları, kişilere ait hususları bilmeyi kendileri için zaruri görmektedir. Bir bakıma, bunları bilmek güçlü âşık olmanın vecibelerindedir.

METİNLER

Muzaffer Çağlayan

1. Âdem'in cismini topraktan ilah
Yarattı ol Gani yüce padişah
Emretti Kur'an'da sevap ve günah
Âdem neden ekme oldu bildin mi
2. Tekvin sıfatıyla yoktan var etti
Kendi varlığından kudret bahşetti
Cennetinde onu has mihman etti
Âdem neden ekme oldu bildin mi
3. Âdemde göründü o bahr-ı mevcut
Ayırır onları ol yevm-i mevcut
Kim için eyledi melekler sücut
Âdem neden ekme oldu bildin mi
4. Nurdan kalem ilk satıra ne yazdı
İkinci satırı hangi vaazdı
Bu yazıyı hangi levh üzre kazdı
Âdem neden ekme oldu bildin mi
5. Zillet işleyince Âdem babamız
Ondan ayrı düştü Havva anamız
İki yüz yıl ağlayınca yalınız
Ona şefkat kimden oldu bildin mi

6. Âdem'den, İdris'ten kimdi görünen
Kimdi onun dergâhında sürünen
Aslı kimdi ayrı kisve bürünen
Âdem neden ekmele oldu bildin mi
7. Nuh'un tufanında seyir eyledi
İndi aşkın deryasını boyladı
Perde arkasından kendi söyledi
Âdem neden ekmele oldu bildin mi
8. İbrahim adıyla oda atılan
Çeşitli sıfatla derde katılan
Hakk'ın emri ile nardan kurtulan
Âdem neden ekmele oldu bildin mi
9. İsmail, İshak'tan başka sıfatla
Görünüp kaybolan Hak olan hakla
Yakup Zekeriya ol paki pakla
Âdem neden ekmele oldu bildin mi
10. Yusuf ile kuyulara atılan
Köle diye kervanlara satılan
Züleyha'nın tuzağına tutulan
Âdem neden ekmele oldu bildin mi
11. Zindandan kurtulup melik oluşu
Kimin hürmetine idi buluşu
Kırk yıl sonra kimdi rüya soruşu
Âdem neden ekmele oldu bildin mi
12. Şuayb'ın gözleri olmuştu âmâ
Dergâha yüz tuttu ol kadr-i Bâlâ
Kimdir kâinatta âlâdan âlâ
Âdem neden ekmele oldu bildin mi
13. Şuayb'a çoban olmuştu Musa
Onun elindeydi hikmetli asa

Kimin hürmetine oldu ejderha
Âdem neden ekme oldu bildin mi

14. Göründü Davut'ta hikmetillahi
Kimdi ona veren Kudretullahı
Sıcak demir zırhı yaktı billahi
Âdem neden ekme oldu bildin mi

15. Onun sırrı ile koca Süleyman
Asaya dayanıp kaldı ne zaman
Kamu dile âgâh olurdu ayan
Âdem neden ekme oldu bildin mi

16. Ne için İsa'yı göklere ağdı
Acaib sır ile yağmurla yağdı
Kendileri fakir kalpleri baydı
Âdem neden ekme oldu bildin mi

17. Mehdi'yi sorsalar ne dersin aceb
Ona ne buyurdu Fahr-ı kâinat
Bütün âlem Hakk'a eder itaat
Âdem neden ekme oldu bildin mi

18. İlk yaratık neydi sordun mu onu
Yıllar önce halk eyledi ol Gani
Üzerinde kurdu türlü elvanı
Âdem neden ekme oldu bildin mi

19. MUZAFFER ÇAĞLAYAN söyledi bunu
Allah cümle ile esirge onu
İnşallah mahşerde görürüzseni
Âdem neden ekme oldu bildin mi

.....

CEVAPLAR

Mustafa Özbahar

1. Âdem'in aslı toprak bu toprak bir sır yükü
Nas deyip gelip geçme bu Âdemde ne hal var
Varlığımız gerçekten çözülmeyen sır küpü
Bazısı gerçek hayat bazısında hayâl var
2. Azrail toprak alıp ol cennete koşmuştu
O toprak balçık olup Âdeme dönüşmüştü
"Min salsalin kelfahhar" fırınında pişmişti
Var oluşu bir halef onun için ikbal var
3. Yarattığı Âdem'de tecelli etti ilah
Hak emri secde etti ona bütün ferîştah
Bir meyve gösterildi dediler yeme günah
Âdem bir safiyullah onda noksan ihmal var
4. Cennette hayat sonsuz ona kimler ne derdi
Yasak meyveden yedi kader köşküne girdi
Çıkarıldı cennetten fani dünyaya erdi
İki yüzyıl Havva'dan ayrı düşen kural var
5. Hazret-i Muhammed'in nurunu taşıyordu
Havva'dan ayrı kalmış yıkılmış yaşıyordu
Havva'dan Âdem için ağlayıp koşuyordu
Elemi göğüsleyen dayanıklı mecal var
6. Geldi yalan dünyaya bir ayrılık göçünde
Konuklar teşrif etsin kapıları açın da
Her nasın sıkletinin varlığının içinde
Yüz altmış sekiz milyon kilometre bir yol var
7. Bu yolda bir yolcu var hedefine ulaşır
Otuz bir saniyede bu yola hep dolaşır
Hak Âdem'de tecelli o Âdem Hakk'ı taşır
Onun için Âdem'de erişilmez ekmele var
8. Âdem'in alnındaki o nur erdi Mim'e dek

Nebilerde dolaştı açık gizli ve tek tek
 O nur onu taşıdı severek isteyerek
 O nur Allah'ın nuru onda ebed ezel var

9. Bir kelim-ı kibar var o da levlâke levlâk
 Mim aşkına var oldu büsbütün evren el-hak
 Âdem'in var oluşu bir kudsiyet muhakkak
 Bu nasın yolun kesen bir haram bir helâl var
10. Âdemler halifedir irşat değil hepsi
 Bazı meyyalı haram yoktur nefsin korkusu
 Âdem ehl-i cihattır yenebilmiş nefisi
 Âdem-i şahsiyette içtimaî icmal var
11. Kutsal nur Şit'ten sonra İdris'e İbrahim'e hem
 Söz uzar bitmek bilmez hepsini bir bir dersem
 Otursam bir kenara Nuh gemisin seyretsem
 Dağları yutmuş olan dehşet veren bir göl var
12. İsmail İshak Yakup Yusuf bunlar nebi zat
 Musa Tur-ı Sina'da asası bir mucizat
 O Şuayb bir âmâdır ona açık kâinat
 Göz gerek değil ona aldıkları sinyal var
13. Mühür Süleyman'dadır sahibi yüce mabud
 Demiri tuttu ezdi piri demirci Davud
 Onlarla beraberdi nur-ı ilahî Mahmud
 Bunlar birer gerçektir sanma pay-ı masal var
14. O beytü'l-Mukaddes'i kurdu sultan Süleyman
 İnşaat bitimine kırk gün kala bir zaman
 Dayandı esasına ecel erişti heman
 Teslim oldu dostuna ne makam ne de mal var
15. İsa ümmet-i Mahmud olmak için yalvardı
 Hep böyle dua etti Mevlâsına yakardı
 Duası oldu kabul Hak göklere çıkardı

Bunun için desise serencamı ikmal var

16. Mehdi'yi sormuşlardı dedi sahib-i ümmet
Babası Abdullah'tır onun adı Muhammed
Demedi ki o benim bize ermedi himmet
Ne kırmızı ne siyah ne de pembe ne al var
17. Var oldu levh-i kalem onu var etti Allah
İlk yazdığı satırlar Besmele-i Bismillah
Lâilâheillallah Muhammed Resulullah
Bu kaynak Kur'an'dadır bize bir intikal var
18. Sözüm kesmek isterim bu yetişir sanırım
Lafzımda hata varsa korkarım utanırım
Muzaffer Çağlayan'ı çok yakından tanırım
Onun da sinesinde bir aşk-ı Hak kutsal var
19. ÖZBAHAR'ım çoşunca söyler merd ü merdane
Tellerim avaz verir kılavuzu perdane
Aşkına ışık tutan Mim Ha Mim Dal dürdane
Sazımın sadasında Allah-ı Zülcelâl var

Şihlioğlu

1. Âdem'in aslı da toprak çamurdu
Hakk'ın emri ile melek yağurdu
Şekil ile hem zatında ruh verdi
Âdem Hak özünde ondan ekmeldir
2. Cansıza can kattı yoktan yarattı
Kuvvetinden vücut buldu var etti
Cennetine konak etti yar etti
Âdem Hak izinde ondan ekmeldir
3. Yok iken var oldu elbette mevcut
Ervah-ı ezelde olmuştur mevcut
Melekler Âdem'e ettiler sücut

Âdem Hak gözünde ondan ekmeldir

4. Kalemle evvelâ yazdı Bismillah
İkinci kelamı ol Resulullah
Kader ile Ahmet kazdırdı Allah
Âdem Hak sözünde ondan ekmeldir
5. Yasak meyve yendi işler değişti
Cennetten çıkmaya bu da bir işti
Arafat denilen yerde kavuştu
Duada tezinde ondan ekmeldir
6. Âdem'de İdris'te görünen Resul
İbrahim İsmail buldu velhasıl
Kendi insandı ya nur idi asıl
Âdem niyazında ondan ekmeldir
7. Nuh'a gem'emri verdiren kendi
Ummana gemiyi sürdüren kendi
Perde arkasında durduran kendi
Âdem Hak yüzünde ondan ekmeldir
8. Nemrut İbrahim'i attı ateşe
Gayreti çabası hep gitti boşa
İbrahim bu işte galip savaşa
Nar söndüğü yeri göle dönüştü
9. Gayet doğru yoldur Resul'ün izi
İsmail İshak'ın nurludur yüzü
Zekerya Yakub'a ederken nazı
Hızar onu tam ikiye biçmişti
10. Kardeşi Yusuf'u kuyuya attı
Kaderi Mısır'da zindanda yattı
Züleyha'nın sabrı tükendi bitti
Gözünün yaşları sele dönüştü

11. Zindandan kurtulup sultan olmuştu
Yakub gözyaşıyla öyle bulmuştu
Kırk yılda rüyası sahihlenmişti
Acı günler gayrı bala dönüştü
12. Şuayb âmâydı çekmedi yası
Hakk'ın rızasında onun hevesi
Yüce Allah âlâların âlası
İnananlar istikbâle dönüştü
13. Musa çoban olup koyun güderdi
Gayesi Hak emri hizmet ederdi
Mucizeyle asa yılan yudardı
Asa türlü türlü hale dönüştü
14. Davud'un yumruğu demir ezerdi
Kuvvetini Hak Taala verirdi
Şekillenir türlü zırhlar örerdi
Kızgın demir ince tele dönüştü
15. Bahsedeyim Süleyman'ın halinden
O bilirdi her mahlûkun dilinden
Öldü asa düşmemişti elinden
Bu sırra da âgâh olmamız gerek
16. İsa Hak izniyle göğe çekildi
Bulutlar karıştı yağmur döküldü
Gönlü zengin olan Allah'ı buldu
Biz de Hak rızasın bulmamız gerek
17. Mustafa'dan ol Mehdi'nin yapısı
Hakk'ın Resul'üne varır kapısı
Muhammed'in hürmetine hepsi
Burayı anlayıp bilmemiz gerek
18. İlk yaratık ise levh-i mahfuzdur
Kaç yıl önce desek belki çok azdır

Dünyanın üzeri elvanı arzdır
Şüpheyi gönülden silmemiz gerek

19. ŞİHLOĞLU'yum Hakk'ı bırakmam dilden
Bağlandım Resul'e içten gönülden
Söz verdim Allah'a ruhu ezelden
Bu ahd ü vefada kalmamız gerek

Fidanî

1. Adını söyleyen Hakk'ın sesidir
İnsan kâinatın mucizesidir
Şu fani dünyanın halifesidir
Âdem ondan ekmele olmuştur hocam
2. Her şeyi yaratan ol yaratıcı
Onun külli şeye yetişir gücü
Adam var cennette başların tacı
Bu hassa Mevlâ'dan gelmiştir hocam
3. Âdem'i topraktan insan eyledi
Her canlıya öleceğin söyledi
Melekler Âdem'e secde eyledi
Çünkü emr-i Hak'tan almıştır hocam
4. Levh-i kalem ilk kez Besmele yazdı
İkincisi Muhammed'i vaazdı
Bu yazıyı levh-i kaderle yazdı
Hangi kudret bunu silmiştir hocam
5. Cennette yasaklı meyveden yedi
Allah da onları dünyaya kovdu
Âdem Habib'ine başışla dedi
Şefkat Muhammed'den gelmiştir hocam
6. Âdem'de İdris'te görünen de O
Hakk'ın dergâhında sürünen de O

Aslı nurdur insan görünen de O
Onu rahmet için salmıştır hocam

7. Ayeti alırken var idi hail
Öğrenip şüphesi oluptur zail
Arada vasıta olan Cebrail
Muhammed'e hayran kalmıştır hocam
8. İbrahim'i Nemrut ateşe attı
Mevlâsını ateşlerle zikretti
Allah ateşini gülistan etti
Halil'i çiçekler yolmuştur hocam
9. Bütün insan başka başka sıfatta
Benzemez parmakta şekilde hatta
Bütün peygamberler aslında pakta
Onlar Mevlâsından bulmuştur hocam
10. Yusuf'un olduğu kuyu çok dardı
Kervancılar gelip ordan çıkardı
Yusuf'un gönlünde Hak aşkı vardı
Züleyha karayı çalmıştır hocam
11. Yakub hürmetine yüzüne baktı
Zindan dostlarıyla çileler çekti
Yorduğu rüyalar hep doğru çıktı
Biri kalmış biri ölmüştür hocam
12. Şuayıb'ın gözü vermezdi zahmet
Kadri gayet yüce cenab-ı Ahmet
Muhammed Mustafa âleme rahmet
Kâinatın yüzü gülmüştür hocam
13. Allah dostlarına çok hassa verir
Peygamberler mucizeler gösterir
Gerçek karşısında yalanlar erir
Sihirler asadan yılmıştır hocam

14. Davud Peygamber de bir er ođlu er
Mucize gösterip demiri ezer
Zebur'un sahibi büyük peygamber
O da Hak aşkıyla dolmuştur hocam
15. Gayet güzel idi tahtının süsü
Ol Süleyman bilir her dili sesi
Onun da var idi çok mucizesi
Ecel oku bağrın delmiştir hocam
16. Yahudi'nin ellerinden aldırdı
Mevlâ İsa'sını göğe kaldırdı
Yahudiler o Yuda'yı öldürdü
Yuda'nın rengi de solmuştur hocam
17. Mehdi'yi sorarsan gelecek derim
Yolu Hak yoludur Mevlâmız kerim
Mehdi de der Muhammed'dir pederim
Müslümanlar rehber bilmiştir hocam
18. İlk yaratık levh-i mahfuz bilirim
Doğru söze hemen ikna olurum
Ben herşeyden nasibimi alırım
Mevlâ'yı zikreden dilmiştir hocam
19. Diliyorum cennet olsun yerimiz
Hakk'a kurban adamışız serimiz
Şefaata eylesin Peygamberimiz
FİDANÎ insandır dalmıştır hocam

Ayşe Çağlayan

1. Elbet toprak idi Âdem'in cismi
Yaratıldı oldu hem Âdem ismi
Kudret ilahîden yazıldı resmi
Âdem ekmele oldu var anla böyle

2. Tekvin sıfatıyla vücut şehrini
Var etti topraktan verdi mihrini
Ruh verdi içine çekti kahrını
Âdem ekme oldu var anla böyle
3. İşte ters düşüyor bu iki usul
Vücudu var etti ruh verdi vusul
Âdem bu ikiden olmuştur hasıl
Âdem ekme oldu var anla böyle
4. Esmaları bildi hem cevap verdi
İndi derinlere ruhunu sardı
Melekler hürmetle secdeye vardı
Âdem ekme oldu var anla böyle
5. Nurdan kalem ilk satırı yazınca
Kâinatın Rabbi Allah deyince
İkinci satıra Ahmet yazınca
Âdem ekme oldu var anla böyle
6. Zillet yaptı Âdem Hak'tan sürüldü
Onun gönlüne bir ilham verildi
Muhammed Mustafa şefi olundu
Âdem ekme oldu var anla böyle
7. Âdem'den İdris'ten göründü Habib
Muhammed Mustafa'ya oldu nasib
Allah ona sır vermişti çok garib
Kadri yüce idi mümtaz kılını
8. Nuh'un gemisini yaptırandı O
Sapmışları Hakk'a yaptırandı O
Perdeden sözleri yaptırandı O
Muhammed Mustafa çok yad olundu
9. İbrahim adıyla oda girmişti

Allah ona bin bir nusret vermişti
 Hürmeti Mustafa onu sarmıştı
 Bilinmeyen esrar onda bulundu

10. Muhammed, İsmail-İshak'ın sözü
 Ak olmuştu gayet onların yüzü
 Yakup Zekeriya çok çekti nazı
 Birin bıçkı biçti bir'ölü bulundu
11. Ahmed Yusuf ile kuyuya girdi
 Köle diye Mısır iline vardı
 Züleyha işinde Hak sabır verdi
 Zindanlarda onun kalbi delindi
12. Hürmeti Mustafa kurtardı onu
 Onu melik yaptı ol yüce Gani
 Kırk yıl sonra yor dediler rüyanı
 Kardeşleri ağlar gözler silindi
13. Hak, onun hakkında hem levlâk dedi
 İşte o Âdemin sülbünden idi
 Cennette ismiyle ismini kodu
 Ezelden ebede şefi bilindi
14. Muhammed âleme sertac olundu
 Onun ile sırr-ı âlem bilindi
 O doğunca kötülükler silindi
 Âdem onun için ekmele oluptur
15. Onun nuru gitti Şuayb gözünden
 Âmâ oldu geçti kendi özünden
 Kâinat âlâsı Ahmet yüzünden
 Onun kadri ancak Allah biliptir
16. Musa çoban oldu onun aşkına
 Gayesi hizmet etmek idi düşküne
 Ejderha oturdu mahcet köşküne

Asa onun dergâhına dalıptır

17. Koca Davut o demiri eritti
Onun hürmetine zırhu var etti
Kendini bağladı yare yar etti
Muhammed nurunu candan soruptur
18. Kudüs tapınağın Sultan Süleyman
Cinlere yaptırdı bir nice zaman
Vadesi yetip de ölünce heman
Asaya dayanıp öyle duruptur
19. Hikmet-i Muhammed ona her dili
Öğretti her ilme dedirdi beli
Onun vasfın söyler Sure-i Nemli
AYŞE ÇAĞLAYAN'a bu iş gariptir

Feymanî

1. Canan elinden geliriz candan haber sor bize
Semaya seyran eyledik günden haber sor bize
Gelecektek haber vermek ehl-i keramet işi
Bugünü gördük yaşadık **dün**den haber sor bize
2. **Dün**den gösterdi bu günü rüya ile her gece
İlm-i ledün bilmeyenler mânâya der bilmece
Ak üstüne kara yazıp okumadım bir gece
Çoktan "feyekün" olmuşuz "**kün**"den haber sor bize
3. "**Kün**" emriyle sevdiğini kudretiyle var etti
Âleme şem ü şemadır bir kandile nur etti
Ol Habib-i kibriya'yı Ahmed ü Muhtar etti
Levh-i kalem esrarıdır "**nun**"dan haber sor bize
4. **Nun**dan nuru halkeyledi bezm-i elest mekânıdır
O âlem ruhlar âlemi bir uluca meydandır
O diyarda umman zerre, burda zerre ummandır

Milyarca yıl bir saniye **andan** haber sor bize

5. O **anda** düştük türaba orda çektik çok çile
Şireyi lezzet olarak evvel uğradık dile
Âdem'in şekli ü cismine girdik nebatat ile
Gıdadan hayata döndük **kandan** haber sor bize
6. **Kan** ile girdik Âdemin cisminde şekil aldık
İntikal edip Havva'yı nice hayrete saldık
Dokuz ay dokuz saat ki misafir etti kaldık
Kalesi et suru kemik **handan** haber sor bize
7. Biz o **handa** yaşar iken ne ah ne de vah vardı
O diyarda alem meçhul başka bir sabah vardı
Orda ne hayır ne sevap ne şer ne günah vardı
Menzil uzak mekân yakın **yönden** haber sor bize
8. Öyle bir **yöne** geldik ki, âlem içinde âlem
Herkesin kalbi kitaptır iradesiyse kalem
On yıl yaşa yüz yıl yaşa bin yıl yaşa vesselâm
Gelen gitti giden gelmez **sondan** haber sor bize
9. Bu **son** öyle bir yolculuk muhit berzah sahası
İlk o mekânda duyulur melekü'l-Mevt nidası
Ya olur cennetten bir köşk ya cehennem gayyası
Mahşer mizan sırat nedir **bundan** haber sor bize
10. **Bundan** sonra nihayetsiz bir menzile varılır
Emr-i Barî kudretiyle cümle ruhlar dirilir
Burda yaptığın kalıba orda mutlak girilir
O bedenden o vücuttan **tenden** haber sor bize
11. O bedende o vücutta biz o **tende** sır idik
Kaç bin kere İsrâfil sur üflediğin dinledik
Mansur'un aşk lisaniyla Enelhakk'ı biz dedik
Şeriat tarikat nedir **dinden** haber sor bize

12. **Din**le verdik ruha cila nice sürdük dem hayat
Kaç kere padişah olduk kaç bin kere kem zevat
Gönlüm nusret zemininde yare erdi nihayet
Ya o nedir ya bu nedir **senden** haber sor bize
13. **Senlik**-benliksiz âşıklar halk içinde süflidir
Vahdet-i vuslat olanlar Burak'ı refreflidir
Melek gökte hur-ı gülman bunlar cennet ehlidir
Şeytan ateşten oldu **cinden** haber sor bize
14. **Cin** kavmine okuyunca Cin Suresin Mustafa
Kimisi nıza gösterip buldular Hak'tan vefa
Bazısı da inanmayıp çektiler daim cefa
İnsanlara ettikleri **kinden** haber sor bize
15. **Kin** kibiri kim kalbinden sildi ise sultandır
Fitne fesat olanların akıbeti hüsrandır
Bu geliş gidiş içinde ömür çarkı devrandır
Ariflerin bıraktığı **ünden** haber sor bize
16. **Ün** şereftir haysiyyettir kendini bilenlere
Nefsini tanımayanlar nasıl varır mahşere
Âdem kalıbıyla sahip ruh denen şahesere
Narı nura çevirecek **fenden** haber sor bize
17. **Fen** ile fezanın sırrı aşk ehline görüldü
Vahdet ehli olanlara arz u sema dürüldü
İlk insanı ilk nebiyi düşün nerden sürüldü
Bura alışveriş mülkü **önden** haber sor bize
18. **Önde** gördük kıyametin koptuğunu üç kere
Gönül mülkünde seyrettik can gözüyle aşkâre
Tende öldük kanda öldük ruhta öldük kaç kere
Aşk burcunda şehit düştük şandan haber sor bize
19. Halden hale dolaştığım sırrı bahane idi
Belâ mülkünde yaşarken hayat şahane idi

FEYMANÎ olarak geldim evvel adım ne idi
Hangi sıfat nihayetim ondan haber sor bize*

* * *

* III. Uluslararası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni, Adana, 1999, s. 435-455.